

het Pinksterfeest verzen
zich toelegde
g. den kring
van Winter,
de stemming
chte aan het
Pinksterver-
ing van min

onzen lezers
voorleggen,
het luiden der
om veel meer

uido Gezelle
stijd Pinkster
is gemaakt te
de hem lief
tr hij Bestier-
st.

n zonneffleur
n natuur den
le, zooals ver-
noer" bewij-
chte aan het
dat hem dier-
ruggetrokken.
gedachten en

alleen en in
voor zijn ziel,
at op handen
de kerkklok

ksken vloers,
in daarboven,
niemendal.

eens en nog
n Heere loven."

mijn gedacht,
urde wezen,
duister graf

oogste blauw
aan laat lezen.

inksterdag al-
lichtergeest op-
heerlijk uit het
ten hemel ge-
ag in de kerk
hen, rust daar,
nschen aange-

maar die aan-
volgt. Want in
erhemel las de
name Gods, en
en wijder, dan
evindt en zijn
seffe hij Gods
en rijkdom, en

ven, daar
en of bij dagen,
grootte God.

kerke Gods
en wagen?

Guido Gezelle
er uit het gevoel
wonderen der
n de stemming
't bijzonder de
en Pinksterdag
niet gesproken
n Geest en van
de kerkinsti-
zegelden, maar
de Troost van
door dit dichtje
door den jubel
blauw van den

or klokkenzang!
ons geestesoot
n met zichzelf.
erkklok nigtat,
Faust!

t hem komt...
tende: de hoort
ij ontbreekt het

blijkt de rijkdom,
opgesloten.
daarom verstom
de, vond hij ook
schenkt.

C. T.

f.

ke oefening
nade bezig, want
tkwelijk te nemen

dat we geen overzicht kunnen geven van alle pers-
artikelen, die in de laatste maanden van den tekst,
die in het debat gebracht is, dat „de lichamelijke oef-
ning tot weinig nut is"; wat dan op de gymnastiek
en in het algemeen op de sport werd toegepast. We
zullen voortaan met het volgende duidelijke artikel van
dr D. J. v. Katwijk in de altijd lozenwaardige West-
landsche Kerkbode:

Van dit woord (1 Tim. 4:8) bestaan twee uitleg-
gingen: 1. lichaamskracht, wat wij in onze dagen
gymnastiek, sport, zonden noemen; 2. lichaamsbe-
dwing; ascese, om door onthouding (vooral van
vleesch, wijn, huwelijks) een hooger trap van geest-
elijke volmaaktheid te bereiken. Zoo was reeds ten tijde
van onze Statenvertaling (1637) de stand der uitleg-
ging; de kanteekening op dit vers luidt: Hierdoor
verstaan sommigen de oefeningen dergenen, die om
den prijs streiden met worstelen, loopen en anderszins,
gelijk het Grieksche woord *gymnasia* somwijlen
beteekent, waardoor maar eenige lichamelijke wel-
daad werd verkregen; maar alzoo Paulus hier han-
delt van zaken, die den Godsdienst aangaan, zoo
verstaan anderen dit beter van eenige oefening des
lichaams, waardoor het getemd of getuchtigd wordt,
als daar is vasten, waken, onthouding van spijzen
of kleedingen anderszins geoorloofd. Van deze zegt
dan de Apostel, dat zij wel eenige nuttigheid kunnen
hebben, maar nochtans weinig ten aanzien van de
Godzaligheid zelve, omdat die ook kunnen misbruikt
worden, en in bijgeloovigheden verkeeren, gelijk Pau-
lus getuigt Col. 2:23, waar de Godzaligheid is Gode
altijd aangenaam, en tot alles dienstig. — In deze
kanteekening kan men ook zien, aan welke zijde
de vervaardiger zelf staat; bij hen, die „lichamelijke
opvoeding" houden voor onthouding in godsdienstigen
zin, ascese. Hij volgt in dezen den grooten Schrift-
uitlegger der Gereformeerde Hervorming, Johannes
Calvijn, die in zijn uitlegging op 1 Timotheüs aan-
teekent: (Paulus) bedoelt met de „lichamelijke oef-
ning" niet: jagen of loopen of graven of worstelen
of handenarbeid; maar met dezen naam noemt hij
alle mogelijke uiterlijke handelingen, die men uit
godsdienstig oogpunt vereischt, b.v. waken, lang vas-
ten, nederbukken „op den grond en dergelijke meer".
In gelijken zin liet zich ook de zeer geroemde
uitlegging van J. L. van Mosheim uit. (177) „—
dat hier geenszins van allerlei lichaams-oefening, maar
van zulke oefeningen gesproken wordt, welke de
mensch tot dat einde onderneemt, opdat hij ten
strijde tegen de booze lusten, een ten overwinning van
alle in- en uitwendige verlokkingen tot zonde moge
toegerust en bekwaam gemaakt worden. (Holl. vert.
I. p. 589).

Blijkbaar is deze uitlegging, door de Statenver-
taling en Calvijn voorgestaan, de juiste. In het 4e
hoofdstuk van zijn eerste brief aan Timotheüs
schreef Paulus in v. 1-5 over dwalingen, die in
zijn dagen opkwamen. Eene daarvan was de ascese,
het zich onthouden van spijzen en het verbieden
van het huwelijks, om daardoor in vroomheid en
Godzaligheid toe te nemen. Paulus teekende ze in v.
3: „verbiedende te huwen, gebiedende van spij-
zen te onthouden, die God geschapen heeft tot nut-
tigheid met dankzegging voor de geloovigen en die
de waarheid bekend hebben."

In v. 6 ging hij daarna door, om aan Timotheüs
eenige dingen juist in verband daarmee, die hem
als opziener der gemeente noodig en nuttig waren
te weten.

Het woord van vaderlijk vermaan: „oefen u zelf
tot Godzaligheid, want de lichamelijke oefening is
tot weinig nut, maar de Godzaligheid is tot alle
dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen
en des toekomstigen levens," heeft weinig zin en
is niet te begrijpen in het verband, waarin het
staat, als de „lichamelijke oefening" zorgvuldige ver-
zorging van lichaam en sportieve bezigheden moet
beteekenen. Maar het woord van betekenissen en in
verband geheel natuurlijk wanneer men, in aan-
sluiting aan v. 3 er onder verstaat: ascese, uiterlijke
verrichtingen, om daardoor zich geestelijk te louteren
en te heiligen. Deze vermaning doet vermoeden, dat
Timotheüs zelf wel neiging tot zulke ascese had.
Hij onthield zich tot schade van zijn gezondheid
van wijn (1 Tim. 5:23). Thomas van Aquino heeft
reeds hierop de aandacht gevestigd: „men moet
weten, dat deze Timotheüs iemand was, die zich
van zeer veel onthield. Daarom beweegt hij (Paulus)
hem, om aan de Godzaligheid de voorkeur
te geven boven de onthouding."

De Apostel heeft die onthouding maar van we-
nig betekenissen geacht. Zij kan niet meer dan de
zonde beteugelen. Zij houdt terug van uitwendige
zonden, maar niet van inwendige zonden. De God-
zaligheid daarentegen, het Godeleven met liefde tot
hem in het harte en in vroomheid van levenswandel
is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des
tegenwoordigen en des toekomstigen levens.

Deze Schriftuurplaats bewijst o.i., dus niets te-
gen de lichaams-oefening, gymnastiek en sport. De
uitwassen hiervan dienen bestreden te worden, be-
streden op grond van het zedige Gebod en daar-
mede saamhangende plaatsen. Hier beteekent „lica-
melijke oefening": ascese, onthouding van spijzen,
en van huwelijks, met het godsdienstig doel, zich
geestelijk te reinigen en in Godzaligheid toe te
nemen.

Het is niet te hopen, dat in de Kamer nog eens
weer disputabele teksten in de knel komen. Maar
als dat, gelijk het geval schijnt te zijn, het eenige
middel is, om de menschen nog weer eens wakker te
krijgen voor de bij den heer Kok verschijnende Korte
Verklaring der H. Schrift en voor een betere bijbelver-
taling, dan zou men het haast gaan wenschen....

Roomsche haast

We haalden zooeven dr Van Katwijk aan; en dit
herinnert ons aan een artikel uit „De Sint Lauren-
tiusklok" van 24 Mei '25, waarin het volgende te
lezen is:

Een der dingen, waarlegen in het Protestantische
kamp mede „geprotesteerd" wordt is onze vereering
van de Moedermaagd. Die is hun een doorn in 't
oog. Doch wat moeten zij nu wel gaan denken
van hun voorganger, Dr van Katwijk, die in de
„Westlandsche Kerkbode" o.m. het volgende schrijft:

„De gedachte, dat Jesus de eenige zoon en het
eemige kind van Maria geweest is, ligt zóó in de
lijn van de H. Schrift, dat men een ketter als
Helvidius moest zijn, om hiertegen in verzet te ko-
men. De allerhoogste eere, die aan een vrouw ge-
geven kan worden, is Maria geworden. Hoogere eere,
aan haar bewezen, kan een mensch niet ontvangen.
Johannes de Dooper en de Apostelen staan achter
haar, die de Moeder des Heeren genoemd is; Protes-
tanten, die Jesus eeren als den Zoon van God,
en belijden, dat Hij is ontvangen uit den H. Geest,
mogen die eere niet verkleinen."

Zou dit het eerste symptoom zijn van een keute-
ring in Protestantische kringen ten gunste van een
hooger waardeering der H. Maagd? God geve het!
Zoo'n eerste stap kan wel eens door meerdere ge-
volgd worden....

Wat men wil, gelooft men graag. Maar ook wie de
opinie van dr Van Katwijk inzake Maria's latere kinder-
loosheid niet deelt, zal gemakkelijk instemmen met de
stelling, dat de Roomsche logica over deze protestant-
sche uiting nog niet vaardig geworden is. Dat heeft
het artikel van dr Van K. zelf wel duidelijk bewezen,
als men het maar in zijn geheel las.

Logica?

Van logica gesproken, men zal ze in een meditatie
niet graag aan den dag willen zien treden met al
haar kunstverrichtingen, maar nog minder zal men
wilt missen althans haar afwezigheid constateeren.
Als ik me niet al te zeer vergis, dan verkeeren
we in dit laatste geval met deze passage uit een
meditatie in „De Waarheidsvriend" (lang niet een staal
van de doorlopende redeneermethode van het blad
natuurlijk):

Ten hemel varen!

De natuurlijke mensch begrijpt er niets van.

Het druischt in tegen zijn verstand.

Een hellewaart is logischer, dan een hemelvaart.

De leer der zwaartekracht trekt een lichaam naar
beneden, niet naar boven. Hij heeft zoo iets nooit
beleeft.

Deze auteur behoort blijkbaar niet tot hen, die de
hel op een der sterren zoeken. Maar als hij zoo
nadrukkelijk van de zwaartekracht spreekt, en
deze min of meer onderwerpsche vinding dus in het
geding brengt inzake de onderzoeking naar de plaats
van de hel (die hier niet als sjeenol bedoeld kan zijn)
dan komen we toch voor vreemde conclusies te staan.
De hel in elk geval in het hart der aarde, maar
niet buiten den dampkring.... Gelukkig, dat de be-
doeling niet zoo kwaad is, maar men moet niet al
te seculair uitpluizen hier.

Jan de Bakker en de literatuur.

Over Jan de Bakker heeft ds Gunst een reeds zeer
geprezen werk geschreven. Het is het jaar van zijn
herdenking. Dit heeft het weekblad „De Gereformeerde
Kerk" aanleiding gegeven tot de volgende verzuchting:

Den 15en September a.s. zal het vierhonderd jaar
geleden zijn, dat onze Noord-Nederlandse geloofs-
getuige Jan de Bakker door Roomsche handen den
vuurdood heeft gevonden.

Reeds vestigden wij de aandacht op de brochure
van Dr Woldendorp te Warmond, die deze geschiede-
nis voor ons volk nog eens kortelijk heeft beschreven.
(Uitgave van H. J. Tak Nieuwe Haven 24, Den
Haag, en prijs 15 cent.)

Nu willen wij er echter nog eens op wijzen, dat de
geschiedenis van Jan de Bakker ook uitvoerig be-
schreven is door een onzer meest begaafde Neder-
landsche schrijfters.

Te weten door Mevrouw Bosboom-Toussaint.

In haar werk: „Het huis Lauernesse."

In den laatste tijd is het gewoonte geworden
om in onze z.g. „Christelijke" lectuur den geloofs-
strijd onzer Vadersen dood te zwijgen of om daarover
een valsche licht te werpen.

De reformatie van Dr Kuyper, alias de Afschei-
ding, die vindt in onze Christelijke leesboeken meer
en meer de eereplaats. Zóó zeer, dat, als gij in uw
gezin en gemeente zonder nader onderzoek verspreidt
wat de Christelijke pers u als „Christelijke lectuur"
aanbiedt, gij vaak achterna zult bemerken, dat gij
in de huizen en de harten het zaad der Afscheiding
met milde handen hebt gezaaid.

Ons volk heeft echter een andere lectuur noodig!

En daarom wijzen we nu onze Hervormde men-
schen op het werk van onze gevierde Nederlandsche
schrijftster, bij wie geen der hedendaagse schrij-
vers en schrijfters halen kan: wij bedoelen: het
werk van Mevr. Bosboom-Toussaint, getiteld: „Het
huis Lauernesse."

Dat moet nu onder ons, vooral in dit jaar, een ieder
die van lezen houdt, lezen.

Onze jongelingen en jongedochters
vooraan.

En onze ouderen blijven niet achter.

Want anders, dan wordt het straks 15 September
en onze Hervormde menschen weten wel van den
„grooten" Kuyper, maar als van Jan de Bakker sprake
is, dan is 't: hé, wie was dat?

En ons Protestantische volk is dan zelfs niet meer
in staat een vaderlandschen gedenktag te vieren,
omdat het vergaat van onkunde.

Kuyper en De Bakker, ze hebben niet gedroomd,
dat ze zóó nog eens onlangs zichzelf in een con-
currentiestrijd zouden gesleept worden. Intusschen vree-
zen we, dat de grootheid van dr Kuyper er niet
op verminderen zal voor het besef van hen, die van
Jan de Bakker lezen op rechte wijze en vergelijken
de liefde en den ijver, dien hij aan den dag gelegd
heeft en den ijver, dien Dr Kuyper heeft betoond
voor het bewaren van des Bakkers erfenis. Overigens

is het merkwaardig te hooren, dat de afscheidings-
gedachte al zoo erg in de lectuur doordringt. Laat
men nog maar eens wat DOEN; dan krijgt de literatuur
nieuwe motieven....

K. S.

BOEKBESPREKING.

„Het Calvinisme." Zes Stone-lezingen door
Dr A. Kuyper. Tweede druk.
Kampen. — J. H. Kok. (z.j.)

De tijd zal in de enorme geestelijke nalatenschap
van Kuyper vanzelf schifting aanbrengen. Hoe die zal
uitvallen, kan nu moeilijk worden voorspeld. Het na-
geschlacht oordeelt niet altijd even billijk. Het is soms
opmerkelijk, hoe het boeken van groter waarde onder
het stof laat liggen en andere, die minder hoog reiken,
doet voortleven. Maar aan den anderen kant is het
beter in staat uit te maken, wat van blijvende waarde
is en wat niet.

Zoolang er in ons land aanhangers zijn van de
Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing zullen ze
naar de werken van Kuyper grijpen. „Het Calvinisme"
zal echter wel tot de meest bevoorrechte blijven be-
hooren. Vooral voor onze dagen spreekt het nog even
krachtig als toen het geschreven werd.

Wel is er zóóveel veranderd, dat er nieuwe pro-
bleemstellingen op sommige punten moet plaats hebben.

Maar als geheel genomen is deze gids nog altijd
up-to-date.

Dat dan door ouderen en jongeren grotig naar hem
worde geluisterd!

„Om 't Eeuwig Welbehagen", door Dr K.
Dijk. Tweede druk.
Amsterdam. — N.V. Dagblad en Drukkerij
„De Standaard". 1925.

Aan onze aanbeveling van den eersten druk heb-
ben we niets toe te voegen.

Of ja, toch wel iets.

In het historisch gedeelte zijn enkele fouten verbeterd.
Daardoor is het boek stellig nog meer aanbeve-
lenswaardig geworden.

„Stroomingen en sekten van onzen tijd",
door H. Bakker. Pred. der Ned. Herv. Kerk te
Amsterdam.

Utrecht. Over den Dom. — Kemink
en Zoon.

Over dit onderwerp is reeds heel wat literatuur
verschenen. Ik noem slechts J. Visser: Modern Bij-
geloof; Prof. Dr J. R. Slotemaker de Bruine: Bui-
kerkelijke religie; Mev. Dr N. Bruining: Geestelijke
Stroomingen; Joh. de Heer, Anti-Christelijke Stroomin-
gen. Behalve nog de speciale studien.

Er nog veel meeuws over te zeggen is heel moeilijk.
Dat doet dan ook Ds Bakker niet.

Hij sluit zich aan bij die voor hem geweest zijn.
Maar hij heeft een populaire manier van zeggen.
En in dat opzicht heeft het op sommige werkjes,
welke reeds eer verschenen, wat voor.

Het behandelt: Atheïsme, Pantheïsme, Occultisme,
Spiritisme, Christian Science, Theosofie, De Sier in
het Oosten, Anthroposofie, Astrologie, Vrijmetselarij,
Baptisten, Apostolischen, Mormonen, Darbisten, Adven-
tisten, Russellisten, Leger des Heils, Pinksterbeweging.

Wie zich haastig en gemakkelij oriënteeren wil,
kan hier terecht.

Daarbij worden de geesten beproefd aan den toets-
steen van Gods Woord.

„Slachtschaepkens Christi". Geloofshelden
en Martelaren uit de Nederlanden in den
tijd der Groote Reformatie door P. de Zeeuw
J.Gzn.

Bruinisse. — J. van der Wal. 1924.

Een uitstekende bewerking van het Martelaarsboek
voor onzen tijd.

Men kan de menschen er bijna niet toe krijgen
het oude Martelaarsboek te lezen. Het is hun te ver-
moedend. De lange zinnen, de saamgedrongen zinsbouw
schrikken af.

En toch mag de kerk haar martelaren niet vergeten.

Daarom verrichte de heer De Zeeuw een dankbaren
arbeid door de historie der martelaren voor de men-
schen van onzen tijd te beschrijven. Al de nadeelen
van het oude Martelaarsboek zijn hier overwonnen.
En waar we in dit jaar den dood van eenige mar-
telaren gedenken, leent dit boek er zich goed toe de
noodige kennis daarvoor op te doen en in de ge-
wenschte stemming te brengen.

De typografische verzorging kon beter. De eene af-
levering maakt nog al verschil met de andere. De roode
band, hoewel symbolisch passend bij het bloed der
martelaren en het vuur van de brandstapels, is mij
toch te druk.

„Kerksplitsing" door J. Kruithof. Ouder-
ling bij de Gereformeerde Kerk van Rot-
terdam.

Rotterdam. — Wed. C. Goudswaard.

Eigenlijk door ons terloops reeds aanbevolen.

Nu vestig ik er nog eens opzettelijk de aandacht op.
Vele argumenten werden reeds vroeger gehoord. Maar
de schrijver doet ze hier in 't gelid treden in andere
vormen. En hij schrijft overtuigend, bezadigd en aan-
genaam.

Ofschoon speciaal voor Rotterdam geschreven, dient
deze brochure in alle grootere plaatsen van ons land
gelezen te worden.

„Cijfers en Feiten". Gids voor het Politieke
en Sociale Leven.
Aalten. — N.V. De Graafschap.

Mag ik nogmaals deze nuttige periodiek ten zeer-
ste aanbevelen?

Vooral in verkiezingsdagen komt haar waarde zoo
goed aan het licht.

HEPP.